

ÉFEZIU
Yútoe Poûlu páhoe xapa kutípoti
Jesus íhae Éfezu

Enepora yútoe Poûlu, hara yóno xapa kutípoti Kristu ya pitivóko iháxoneti Éfezu. Anú'uko pi'âti xoénae óvoheixea Poûlu yaneko pitivóko íhikaxea emo'u Itukó'oviti. Hara óvo koyuhoâti xoko Átu 19.10. Yane avo áxu'ikene xoénae ikénepo, yutóxo Poûlu ra koyuhópeti. Yoko ika'ákovokutike óvo ne Poûlu ya po'íke pitivóko yaneko yutoxôa. Enepo-hikone xâne íhae Éfezu, haina jûdeu. Ákomaka éxahiko ne koati kaná'uti Itukó'oviti yanekôyoke. Yane yútoenoa Poûlu, éxokoa ne hána'iti isóneu Itukó'oviti ho'úxopeamo ne uhá koeti ovóxe ovoti vanúkeke, koánemaka ya poké'eke yaneko káxe hoénaxone ho'úxopeakumo.

Yane inúxoti mopo'âti kápítulu, koûrapu'ikoa Poûlu koêku ne hokópoti Jesus itúkeovo póhutipone xoko Vúnae, jûdeuhiko koánemaka po'ínuhiko ákoti itukapu jûdeu. Koáhati póhutipone nonékuke Itukó'oviti ákotine haxakeâpukoko, vo'oku ítuke Jesus kuruhúke, koánemaka vo'oku ovo'ó kó'iyea ne Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti.

Ya kápítulu 4 yonoti kápítulu 6, koyúhoa Poûlu koêku ne inámati koépoku xâne kutípoti Jesus koeku itúkeovo Jesus kotútihiko. Enepone kalivónohiko, koyúhoinoa Poûlu kónokea kutípea há'a yoko êno. Kene hóyeno yoko yêno, éxokoa kónokea ákoyea omótovokoko okóvo. Kene ahinoêtihiko hokoti Je-

sus, pahúkoa kutípeahiko pátarauxa, koane póna kixoku ko'ítukeyea. Yoko aínovonemaka nókone ûti véxea yara ihíkavoti, koane nokone uti vitúkea koeku hókea uti Jesus.

¹ Yundóxinopinoe, undi Poûlu. Undi ápostulu, páhoe Jesus Kristu koyúhoyea emó'u xapa xâne, kuteâtimaka ahá'inonu Itukó'oviti indúkea. Yúnzoikopi, itínoe kasása'iupo Itukó'oviti ya pítivokona Éfezu, itínoe koati kuvóvoti Kristu Jesus.

² Itúkapu hána'itike seánakopi Itukó'oviti, Há'a ûti, yoko Vúnae Jesus Kristu yóvoheixonoe, koane úhepetike isoneûti ukeâti xokóyoke.

Unako koeku ûti ikéneke Itukó'oviti vo'oku ítukeinovi Kristu

³ Viháyu'ikaikopo Itukó'oviti, Há'a koane Únaemaka Vúnae Jesus Kristu, enepone porexó'oviti uhá koeti kó'iyevoku únatinoe koekúti ukeâti vanúkeke xoko Kristu, enepone uhá koeti nókone ûti vukóponea ikéneke.

⁴ Tumúneke ápeyea ra mêum, noívokoxovine Itukó'oviti vitúkevomo sasá'iti nonékuke koeku kutípea uti Kristu, koane vitúkevomakamo ákoti ovó'oviku kopití'iti. Koane vo'oku ákoyea omótovovi okóvo,

⁵ noívokoxovine yanekôyoke yane koati únati ahá'inovi, kaha'aínoviti vitúkevomo koati xe'éxapone vo'oku kixó'ovikumumo Jesus Kristu.

⁶ Énomone koéneye, maka iyúseane itúkeovo koati motokeâti iháyu'ikeokono ne hána'iti seánakovi, enepone kixó'oviku ya xoko Xe'éxa ákoti omotóva okóvo Itukó'oviti, enepone hána'itimaka íparaxeovike ákoti ésa'i.

7 Koatímaka ya xoko Xe'éxa víteova ne pahúnevo úti yaneko ovokínovovi itína kuruhúke, kotuyôpinoviti pahúnevo úti. Yoko eneponeko hána'iko ítukeinovi Kristu, hane koéneye hána'iti seánakovi Itukó'oviti, enepone êno yupihóvoti unáko

8 ákoti iyuhíxinaeva Itukó'oviti ya hána'iti kó'exoneyea yoko ponóvoko isóneu.

9 Kó'oyene, kouhapu'ikinoveane Itukó'oviti neko hána'iti isóneu ákoti exákana mekúke, kuteâti âha ítúkea ya unátikoke isóneunovi, enepone kixó'oviku ya xoko Kristu.

10 Enepone hána'iti isóneu ákoti exákana nóvo, énomone koeku Kristu ítúkeovo tuti uhá koeti apêti ya vanúke koane yara poké'e. Yoko kousókovotimo simapúne ne kaxénaxeake Itukó'oviti.

11 Koatímaka ya xoko Kristu vitúkopinovo xâne yónoku ne êno únatinoe koekúti ukeâti xoko Itukó'oviti. Yoko ukeátinekene tumúneke ápeyea ra mêum, kousokoane Itukó'oviti ne isóneu kó'iyeanemoye, kuteâti koeku ahá'inoa kó'iyea, vo'oku koati énomone kousóko uhá koeti koekúti kuteâti koeku isóneunoa koane âha kó'iyea.

12 Kixínoakeneye Itukó'oviti motovâti ítúkeovo vo'oku úti, uti inúxoti ápe kúxone xoko Kristu, iyúseyea ítúkeovo koati êno hána'iti ihayú'iuti ne Itukó'oviti, koati motokeâti kahána'ikeokono îha.

13 Yoko koati vo'ókumaka Kristu poréxinopinove Itukó'oviti Sasá'iti Omíxone, hoénaxovope itíkivo koítovone, kuteâtimaka koeku yuho Itukó'oviti nóvo poréxeoveamo. Énomone koéneye pónepi Itukó'oviti yaneko kémiku ne kaná'uti kixovókuti îhae xokóyoke koyuhóvone xepákuke, enepone

inámati ihíkavoti omínovike Jesus, kutí'inoke itívoati ne pehúnevo yaneko kitipoânenoe.

14 Enepone ápeyea Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti xoko úti, koati turíne ápeyea xoko úti ne po'ínuhiko únatinoe koekúti kouánaenovi Itukó'oviti. Yoko énomonemaka véxinoa kousokeamo Itukó'oviti ne po'ínuhiko yúho itúkinoveamo yaneko káxe, iseápavine xokóyoke, uti xanéna, kutí'inokemakamo iyúseoti itúkeovo koati êno hána'iti ihayú'iuti ne Itukó'oviti, koati motokeâti kahána'ikeokono îha.

Epemínoa Poûlu ne îhae Éfezu ya orásaum

15 Koeku kó'iyeaneye, enepo eyengóxo kixoku koeku kívivonoe Vúnae Jesus, koane ákoyea omótova yokóvo ne uhá koeti po'ínuhiko kasása'iupo Itukó'oviti,

16 ako ânga íngoroixeovo xoko Itukó'oviti ve'ókukeno. Kóyekune émbeminopi xoko Itukó'oviti ya orásaum.

17 Enepone Itukó'oviti, Únae ne Vúnae Jesus Kristu, enepone Ha'a úti yupihóvoti itúkeovo hána'iti ihayú'iuti, émbemoa poréxeopinoe isoneúti ukeâti ya xokóyoke. Émbemoamaka poréxeopinoemo ínixi inámati koekúti, nékone yéxi koeku héki, kutí'inoke keukóponovoti yéxi Itukó'oviti.

18 Koane émbemoamaka míhe'okea iséneu, motovâti yéxi koêku ne hána'iti kúxoixone úti xokóyoke, enepone véxone kousokeovomo, kutí'inokemaka ihaxíkopiti héki. Émbemoamaka éxokeopinoe itúkeovo koati yupihóvoti unáko neko kouánaeno kasása'iupohiko,

19 koane émbemoamaka éxokeopinoe koêku ne xunáko, itúkeovo koati êno hána'iti xunakóti veínovike huvó'oxeovi, uti kutipoâti.

20 Enepone êno hána'iti xunáko, énomonemaka veínoa Itukó'oviti yanekôyo yaneko koexépukopo Kristu ukópea xapa ivokóvoti, enepo kavátakopamaka ya éxopeke vanúkeke xoko ivátakoku koati hána'iti kapáyasokone.

21 Hanekóxono payásoyeya oukeke uhá koeti koati payásoti pahúkoti vanúkeke yoko po'ínuhiko tutíye ákoti inixákana, koêkuti pahúkoku vanúkeke áko'o híyeu vanúke, koánemaka oukeke uhá koeti xâne apêti xunáko pahúkea, koêkuti kó'iyevoku, yoko oukekemaka uhá koeti nâtihiko, koane oukeke uhá koeti po'i ihâe, iha xâne koati hána'iti teyonéti yara koeku kó'oyene koeku ápeyeako ra kúveu mêum, koánemakamo ikénepoke.

22 Poréxopamaka Itukó'oviti itúkeovo énomone exêa koêku ne uhá koeti koekúti. Énomonemaka poréxo itúkeovo tuti uhá koeti kutipoâti, enepohikone ho'uxínovati ne ítuke, koeku poéhayeane itukóvo únae ne uhá koeti koekúti.

23 Yoko enepohikone kutipoâti, ho'uxínovati ne ítuke, koati póhutipone ikéneke kutí koeti muyôti koeku itúkeovo Kristu kotúti. Yoko uhá kíxoa kóusokinoa Kristu ne nókonehiko, vo'oku koati énomone kousókinoa nókone ne uhá koeti koêkuti apêti.

2

Inámapoti kixoku vitúkeovo, uti koítovone Kristu.

¹ Poréxopinoe inámapoti apéyeati ne Itukó'oviti yaneko itikóvoiko kutí koeti xâne ivokóvoti

nonékuke vo'oku váhere ítike yoko pehúnevo yanekôyoke.

² Koati pahunévotike yóvoheixonoe nóvo, kuteâti po'ínuhiko xâne yara kúveu mêum ákoti háka Itukó'oviti, ítíkotinoemaka nóvo ahá'inopi ne natina ndémoniuhiko ya híyeu vanúke, enepone éxotimaka koeku xanéhiko kó'oyene ákoti háka Itukó'oviti.

³ Yoko koati vóvoheixokunemaka yanekôyoke, uhá koeti úti, vitúkoti koêkuti vâha vitúkea, uti xâne pahukóvoti, vitúkotimaka koêkuti pahukóvoti visóneu, vâha vitúkea. Vo'ókuke ne kixóvoku úti, mani motokeâti pahúkopeokono úti ipihóponovokutike, kuteâti koeku uhá koeti po'ínuhiko xâne.

⁴ Itea koati hána'iti ne seánakovi Itukó'oviti vo'oku yupíheovo ákoyea omótoovovi okóvo.

⁵ Ya koêkuiko vitúkeovo kutí koeti ivokóvoti nonékuke, vo'oku váhere kixoku vitúkeovo, poréxopovi inámapoti apéyeati, kuteâtimaka kixoaku koéxepukopea ne Kristu ukópea xapa ivokóvoti. Koati vo'ókuke ne hána'iti seánakovi Itukó'oviti kutí'inoke ítívoati ne pehúnevo.

⁶ Kuteâtimaka kixoaku Itukó'oviti koéxepukopea ne Kristu ukópea xapa ivokóvoti, énomonemaka kixó'ovineye, koane kávatakopovimaka natíxokuke vanúkeke koeku poéhapeane úti xoko Kristu Jesus.

⁷ Kixínovikeneye Itukó'oviti, maka iyúseane ya natíxokuke vanúkeke káxehiko keno'ókoti, ítúkeovo koati éno hána'iti ihayú'iuti ne seánakovi, ákoti kuteâti, vo'ókuke neko únati kixó'oviku ya xoko Kristu Jesus.

⁸ Koati vo'ókuke ne hána'iti seánako Itukó'oviti kutí'inoke ítívoati ne pehúnevo koeku kívivo Kristu.

Yoko haina xikóyokenoe úkea ne ítivoa, itea koati pónepike Itukó'oviti.

⁹ Hainámaka vo'oku ítone ítúkea ne xâne, ínapo áva ihayú'ikopovoti vo'oku ítóponea ya xunákoke.

¹⁰ Koáhati uti ikó'inamaepo Itukó'oviti vo'oku kixó'oviku Kristu Jesus, motovâti ápeyea únati kixoku vitúkeovo, kuteâti isóneunovi Itukó'oviti tumúneke vápeyea, enepone ahá'inovi vitúkea kó'oyene.

Poéhapoane ya xoko Kristu ne jûdeu koánemaka po'ínuhiko xâne

¹¹ Énomone ngixínopinoe: Puyákapanapa yokóvo ne kêkunoe nóvo, ítínoe xâne ákoti itukapu jûdeu, ítínoe iháxoneti ákoti asasá'i vo'oku ákoyea sirkunsidá yákoenoe. Koati íhaxeopike jûdeuhiko nê'e, enepohikone áhati íhaxopeovohiko sirkunsidá koêti. Itea enepone sirkunsidá kó'iyehiko, pouhu muyókuke óvo, kixovókuti ítukevo xâne yara poké'e.

¹² Koati ítínoe xâne ákoti êxa Kristu nóvo. Pé'ítínoe yane xanena Itukó'oviti, enepohikone íhae Izarâe. Haina ítínoe kixo Itukó'oviti mekúke yaneko koyuhó'ino íhae Izarâe ítúkeamo xanéna koane kóusokinoamo neko únati koekúti yuhó'inoa ítúkeamo. Hainámaka apêti kixoixonenoe xoko Itukó'oviti nóvo. Koáhati ávoti yexânoe Itukó'oviti yanekôyoke.

¹³ Itea kó'oyene vo'oku ítukeinovi Kristu Jesus, yahí'okopovone Itukó'oviti vo'oku itina Kristu ovokóvoti ya kuruhúke, ítínoe ákoti mali'ákapu Itukó'oviti nóvo.

¹⁴ Koati vo'oku Kristu kutí'inoke unatípinokokoti visóneu, ítínoe ákoti itukapu jûdeu koánemaka uti

jûdeu. Énomone kutí'ino póhutipone jûdeu yoko po'ínuhiko xâne ákoti itukápa vo'oku uké'exopeane Kristu ne púveokoko, enepone kutí koeti îpi haxakoâti ne jûdeuhiko koane po'ínuhiko xâne ákoti itukapu jûdeu.

15 Enepone Ponóvoti Kixovókuti yútoe Muîse, koáne ne ênoti páhoenovi vitúkea, ákone xunáko voukeke vo'oku uké'exopinovea Jesus yaneko namukópo koxé'uke ésa'i pahúnevo ûti ya kuruhúke. Yane ituko inámati koekúti koeku poéhapeane xokóyoke ne xanéhiko haxá koyeôkokoti nóvo, enepone jûdeuhiko yoko xâne ákoti itukápa, kutí'inoke uhépépotine isóneunokoko.

16 Ahí'okopanehikomaka Itukó'oviti ya póhutipoke koxe'úti ne pi'âti kó'iyevoku xâne, enepone jûdeuhiko koane po'ínuhiko xâne ákoti itukápa. Koati vo'ókuke ítuke Jesus ya kuruhúke kutí'inoke uke'éxopinoati púveokoko.

17 Simoné'e ne Kristu yara kúveu mêum, omino uhá koeti xâne inámati ihíkavvoti porexoâti úhepeko isóneu ikéneke Itukó'oviti. Omínopea, ítínoe ákoti itukapu jûdeu ákoti malíka Itukó'oviti nóvo, koane omínoamaka ne jûdeuhiko ákoti ahíka Itukó'oviti.

18 Koati vo'oku ítukeinovi Kristu motó'iyeva símea nonékuke Itukó'oviti, Ha'a ûti, ne jûdeu, koánemaka ne po'ínuhiko xâne ákoti itukápa, koeku poéhayea ne ovo'ó koe'éviti, enepone Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti.

19 Koeku kó'iyeaneye, hainá'ikonoe iti pó'iti ya xanena Itukó'oviti. Hainámaka kutí keti xâne yonóheoti ákoti poké'exa yonópoku. Itíponenoe yonópoti vanúkeke kuteâtimaka ne po'ínuhiko kasása'iupo Itukó'oviti. Itíponenoe xanena

Itukó'oviti kopo'ínukokoti.

²⁰ Itínoemaka kutí koeti péti koéxepoe Itukó'oviti. Kene poéheve ne koexépoeti, énomone neko nduse koeti íhikau Kristu, koánemaka ne po'ínuhiko porófeta, páhoe Itukó'oviti koyúhoyea emó'u. Kene koati turíxeovoku uhá koêti, kuteâti koeku koati inúxoti mopôti turíxeokonoke péti, énomone ne Kristu Jesus.

²¹ Énomonemaka porexó'ovi koukoponeovo ûti ikéneke, kuteâti koeku ukóponea péti koexépoeti. Yoko póhutihiko ûti, uti kutí koeti tíxuluya, ainóvoti koati tokopóvoti ókoku, kutí'inoke vukopónoti vitúkeovo koati sasá'iti óvoku Itukó'oviti, koati hazakínovotimaka Itukó'oviti.

²² Yoko ya koeku héki Kristu, yanêkomakaya, xané kixeti uhá koeti po'ínuhiko kutipoâti yane itukéti koéxepoe, motovâti itíkivonoe óvoku Itukó'oviti koeku ovo'ó kó'ieovi ne Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti.

3

Ítuke Poûlu ya xapa xâne ákoti itukapu jûdeu

¹ Koeku kó'ieaneye, émbeminopinoe Itukó'oviti, undi Poûlu, undímaka iká'aeti vo'oku ngoyúhoyea emo'u Kristu Jesus xepákuke, itínoe ákoti itukapu jûdeu.

² Yoko énjoa yéxinoe poréxeonoa Itukó'oviti ngoyúhoyea xepákuke ne hána'iti seánakovi.

³ Koati vo'oku kouhapu'ikinonoa Itukó'oviti énjinoake koêku ne ihíkavoti ávoti exákana mekúke, enepone ngoyúhoinopikemaka yane pihotíne yúndoe.

4 Yoko enepo yihaíkanenoe, yexoâtimo poréxeonoa Itukó'oviti énjea ne koekúti âvoti exákana nóvo, enepone kouhápu'ikovotine kó'oyene xoko Kristu.

5 Mekúke tumúneke ra káxehiko símokune úti, ako paréxakana xanéhiko yara kúveu mêum éxea koêku, itea kó'oyene kouhápu'ikinoane Itukó'oviti neko sasá'iti ápostulu, enepohikoneko inúxoti iháxiu Kristu hókea, páhoemaka koyúhoyea emó'u xapa xâne. Kouhápu'ikinoamaka Itukó'oviti ne po'ínuhiko ovóxe koyuhó'iyeti emó'u, evékinoatihiko xoko Sasá'iti Omíxone.

6 Enepone ákoti exákana nóvo, kouhápu'ikinoakenehiko Itukó'oviti neko ovóxe, énomone itúkeovo itínoe ákoti itukapu jûdeu namukópomakamo unako kíxoaku Itukó'oviti ne jûdeuhiko, kuteâti kixínoake Itukó'oviti itúkeamo mekúke. Koane kouhápu'ikinoamaka itúkeovo he'uxópovoti ya póhutike koxe'úti, itínoe ákoti itukapu jûdeu xané kixeâti ne jûdeuhiko, koeku itúkeovo Kristu ketútinoe, koane itúkeovo xepákukenoe yonómaka neko koati yuhôti ákoti aukápapu ikéne. Énomone neko yuhó'inoa Itukó'oviti ne xanéna mekúke koêku ne únati kíxoakumo, enepone kousexinovike vo'oku itúkeinovi Kristu Jesus, kémonenoe yane inámati ihíkavoti omínovike.

7 Yoko koati énomone ngoyúho xapa xâne ne inámati ihíkavoti, kuteâti isóneunonu Itukó'oviti indúkea. Koati ímbara xokóyoke ya hána'iti seánakonu, índone indúkea vo'ókuke ne hána'iti xunako Itukó'oviti ko'ítuketi njokóyoke.

8 Úndi kixóneye Itukó'oviti, undi yupihóvoti

ákoyea omótokea kíxeokononeye ya uhá koeti po'ínuhiko kasása'iupo. Ikó'iparaxonoa Itukó'oviti ngoyúhoyea xapa xâne ákoti itukapu jûdeu ne inámati ihíkavoti koyuhoâti koêku ne Kristu, koáne ne êno hána'iti itípanevo yoko seánavoki ákoti itoâti kayúmakea koêku.

⁹ Poréxonumaka Itukó'oviti ngoúhapu'ikea xapa xâne, koêku ne hána'iti ihíkavoti íhae xokóyoke ákoti exákana mekúke, enepone uná koyêti ya isóneuke Itukó'oviti ukeátinekene. Yoko koati énomone pahúkôa ápeyea ne uhá koeti koekúti.

¹⁰ Poréxonu ngoúhapu'ikea ra kixovókuti kó'oyene, maka iyúseane hána'iko ne kó'exoneyea Itukó'oviti ya uhá koeti kixoku ko'ítukeyea xapákuke ne kutípotihiko Kristu, enepone uhá koeti ho'uxínovoti ítuke. Koati kaha'âti Itukó'oviti iyúseyea xapa uhá koeti payásotihiko pahúkoti vanúkeke, koánemaka xapa po'ínuhiko tutíye ákoti inixákana, koêkuti pahúkoku vanúkeke, áko'o híyeu vanúke.

¹¹ Yoko énomonemaka itukóvo isóneunoa Itukó'oviti ukeátinekene tumúneke ápeyea ra mêm. Enepone isóneu, kousoane Itukó'oviti xoko Vúnae Kristu Jesus,

¹² poéhane itukóvo motó'inovake yúho'ixea ûti Itukó'oviti ákoti píkone ûti, vexoâti yumópeovimo. Yoko kó'inokeneye vo'oku kúveova ûti.

¹³ Énomone ngixínopinoe ákoyea kemúya'ika iséneu yane ngoítóponeovo kotíveti koeku omínombinoe emo'u Vúnae. Koati énomone kutí'inoke motovâti elókeyea yokóvo, vo'oku yéxineneo ne emo'u Itukó'oviti, enepone omínombike.

Po'i orásauna Poûlu epemínoti íhae Éfezu

14 Énomone imbúyukexino nonékuke Ha'a ûti îhae vanúke.

15 Yoko anêko îha xoko uhá koeti xe'éxapone, koêkuti óvohikoku, itukapu vanúkeke, áko'o poké'eke.

16 Émbemo Itukó'oviti vo'oku itúkeovo êno hána'iti ihayú'iuti ákoti hunókoku itípanevo, évekinopinoe xunakóti ya xoko Sasá'iti Omíxone, motovâti itúkeovo koati xúnati ne iséneu ikéneke.

17 Yane motovâtimaka ovo'ó kó'iyeopinoe Kristu koeku kívivoa, kutí'inoke kexuhévekokonotimo koane títiu keyêtinoemo ya hána'itike ákoyea omótoovovi okóvo Kristu.

18 Yane yexoâtimo, kuteâti koeku uhá koeti po'ínuhiko kasása'iupo Itukó'oviti, itúkeovo koati yupihóvoti hána'iko ne ákoyea omótoovovi okóvo Kristu, koane ákoyea hunókoku nê'e, kuteâti koekúti ákoti itoâti îhixea vakúko, eyékea, hána'iko yoko upénoko.

19 Koane yeopâtimo hána'iko ne ákoyea omótoovovi okóvo Kristu, itúkeovo yupihóvoti anú'ukea ítone isóneu xâne éxea koêku, kutí'inokemo uha-uhá koetímo ipúhikea ya xikóyokenoe ne hána'iti itípanevo Itukó'oviti.

20 Koati motovâti itúkea Itukó'oviti koekútihiko yupihóvoti anú'ukea uhá koeti mani vépemoake, koane uhá koeti koêkuti vâha, muhíkova ne isoneú kíxoneiko ûti. Yoko kó'inokeneye vo'ókuke ne hána'iti xunáko ko'ítuketi xoko ûti.

21 Itúkapuikopo énomone ihayú'ikakana vo'ókuke uhá koêti ne kutípotihiko Jesus ho'uxínovati ne ítuke, koánemaka vo'oku Jesus Kristu. Ákoeneye ya uhá koeti káxehiko ápeyeakumo xanéhiko yara

kúveu mêum, koane ikénepoke, ákoti hunókoku. Énomoneoxo ákoeneye.

4

Póhutipone ne uhá koeti kuvóvoti Kristu

¹ Vo'oku kó'iyeane, hara injíko'okopinoe, undi iká'aeti vo'oku ngoyúhoyea emo'u Vúnae: Konókoti yéxi yómivo nonékuke Itukó'oviti kuteâti motókeyea kó'iyea ne kasása'iupo Itukó'oviti, kuteâtimaka ahá'inopi Itukó'oviti ihaxíkopi héki.

² Itíkapunoe xâne ákoti kapayásakinapukoko, koane itúpa'ikoti, yoko ákoti ímauvo. Konókotimaka yéxi íti uhá koeti kixóvoku po'ínuhiko ûti ákoti imeíkinapa, koêkumaka ákoyea omótovokoko yokóvo.

³ Kéxuna'ixapumaka yíxivo ákoyea héxakexipukoko, koane itíkivo póhutipone ikéneke Kristu, kuteâti poréxoake Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti kó'iyea ne xâne ikéneke Vúnae. Énomone yákoeneye, koêkumaka itúkeovo úhepetike isoneûti yóvoheixonoe, ákoinoke ópoe'ainokoko iséneu.

⁴ Vo'oku uti póhutipone kuteâti koeku koxe'ûti, koeku itúkeovo Kristu kotúti ûti. Poéhaxomaka ne Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti ovo'ó koe'éviti. Poéhaxomaka ne kúxoixone ûti ikéneke Vúnae, véxone kousokeovomo, kuteâtimaka ahá'inopi Itukó'oviti, kutí'inoke ihaxíkopiti héki.

⁵ Poéhaxomaka ne Vúnae koáne ne koati kaná'uti kúveova ûti. Poéhaxomaka ne koati kaná'uti sasá'ipeane ûti, kutí'inoke vahíkovoti ya iháke.

⁶ Poéhaxomaka ne Itukó'oviti, Ha'a uhá koeti ûti, enepone éxoti koeku uhá koeti ûti, enepone ko'ítuketimaka xoko uhá koeti ûti, koane ovo'ó koâti ne uhá koeti hokoâti.

7 Yoko póhutihiko ûti, anéye seánakovi Vúnae, véxone vitúkea ítukeke, kuteâti isóneunovi Kristu ikó'iparaxeovi, póhutihiko ûti.

8 Yoko énomone kó'ino ya emó'uke Itukó'oviti:

“Yaneko pihopóne Kristu vanúkeke, koítovo xanéhiko iká'ae Satánae nóvo, koane ikó'iparakexoamaka” kôe. *Sâramu 68.18*

9 Kutí'ikopomea kixó'eko ne “pihopóne vanúkeke” koêti? Ako po'i kíxone ákoti itukapu evésekea inúxotike ukeâti vanúke tukú koeti poké'eke.

10 Enepone evesékoti, énomoponemaka pihopô yâkonoye vanúkeke ítúkeovo payásoti oukeke uhá koêti, motovâtimaka ítúkeovo énomone kousóko ahá'inoa Itukó'oviti ne uhá koeti koekúti.

11 Koati énomonemaka porexôa éxone ítúkea ne póhutihiko xâne ítukeke. Hane porexo po'ínuhiko ítúkeovo ápostulu, enepohikone inúxoti páhoe xapa xâne koyúhoyea kaná'uko ne noíxone xokóyoke. Ina apémaka xâne ikó'iparaxoake koyúhoyea xapa xâne ihíkauvoti kouhupu'ikinoake Itukó'oviti. Ina apémaka po'ínuhiko xâne ko'ipâрати koyúhoyea xapa xâne kixoku íteovo ya pahúnevo. Ina apémaka po'i xâne ko'ipâрати ítúkeovo inuxínoti ítuke Itukó'oviti. Kene po'ínuhiko, íhikaxea emo'u Itukó'oviti ko'ípara.

12 Kixínoakeneye Itukó'oviti maka kaúsakinane nókone ne kasása'iupo, porexoâti ukóponea ikéneke koane ítúkeamaka ítukexeake motovâti kóxuna'ixeovo ikéneke. Yoko aínovone póhutipone kuteâti koeku koxe'úti, koeku ítúkeovo Kristu kotútihiko.

13 Ehanemo vitapána vitúkeovoxo póhutipone vo'oku kúveovo uti Vúnae, koane vo'oku véxeaxo ne Xe'exa Itukó'oviti, koane vitopónotimakamo vitúkeovo úsotine ikéneke Kristu ákotine ovó'oviku,

ákotinemaka konokínovoviti, kuteâtimaka koeku usokó kó'iyea itípanevo Kristu, koane ákoyea ápahuina koekúti konokínovati.

¹⁴ Yane ákonemo vakútea kalivôno ákoti axûna isóneu. Ákonemakamo vakútea koekúti ákoti ináko, ómone ihunóvoti, kuteâti koeku xâne hokohí kixoti koêkuti kó'iyevoku ihíkauvoti vekeâti xapákuke. Énomone ne ihíkauvoti ukeâti éxeako xâne ahúkoti ya aúpu'ikea po'ínuhiko, yoko ahúkotimaka ya iyónea pahunévotike ne xanéhiko koésayu'iu, ákotihiko iyuseína koésayu'ixeokono.

¹⁵ Itea koeku hókea úti ne kaná'uti kixovókuti íhae xoko Itukó'oviti, koane ákoyea omótovokoko vokóvo, kaúkapanapumaka úti ya uhá koeti kixoku vitúkeovo, motovâti kutí'iyea uti kixóvoku Kristu, enepone tuti úti.

¹⁶ Koati énomone porexó'ovi koukoponeovo úti ikéneke, uhá koeti uti kutipoâti, uti kutí koeti muyo Kristu koeku itúkeovo énomone kotúti úti. Yoko enepone koxe'u úti, ápe itúkovo ke ne póhutihiko iháxakexoku koane ekéyokoku yoko kûso, vékoku xunáko, kutí'inoke ehévókovoti koane únati ko'ítukeyea, kutí'inokemaka payá'iti koane ukopónoti. Yoko énomonemaka koéneye úti ikéneke Kristu koukoponeokoko úti yane véxone vitúkea ítukeke, koêkumaka ákoyea omótovokoko vokóvo.

Inámati kixoku vitúkeovo koeku koíteovovi ne Kristu

¹⁷ Koeku kó'iyeaneye, injikó'okopitinoe ya iháke Vúnae ákoyeane yusíka kití'iyi xâne ákoti éxa Itukó'oviti, vo'oku ainóvoti isoneúti ákoti itóponone nonékuke Itukó'oviti ne ko'ísonu.

18 Koati hahakú koeti isóneuhiko. Áko'o xokóyoke ne inámapoti apéyeati ukeâti xoko Itukó'oviti, vo'oku ákoyea éxa ne kaná'uti kixovókuti íhae xokóyoke. Yoko kó'inokeneye vo'oku itúkeovo koati tiú'iti ne omíxone.

19 Ákonehiko téyapana. Koati sikovó koêti itúkea ne váhere úhepune mûyo. Koati ú'uso-ú'uso koyêti itúkea uhá koeti kó'iyevoku koekúti yupihóvoti ákoyea aúinati.

20 Itea ako ákoeneye neko íhikexokonoke koeku Kristu,

21 itukovo koati kaná'uti kéminenoe yûho koane íhikexikonone koêku ne kaná'uti kixovókuti ukeâti xokóyoke.

22 Énomone ne ihíkaxopiti kónokea kiríkopi kúxoti kixeku itíkivo, enepone heu-heú koeti isáyu'ixeovo vo'ókuke ne váhere yâha itíkinoe ixómoti aupú'ikopi.

23 Konokoâtimaka inámapea iséneu ya uhá koeti kixeku ke'ísoneuyi.

24 Kuteâti kixóvoku xâne itúkopea sasá'iti ípovo, énomonemaka yákoeneye koeku ápeyea inámati kixépvoku kuteâtimaka kixóvoku Itukó'oviti, enepone porexópeatinoe. Énomone ne koati ponóvoti koane sasá'iti kixeku itíkivo ukeâti hekópi ne kaná'uti kixovókuti íhae xokóyoke.

25 Konókotikopo kiríkopi simíkikixi. Póhutinoe îti, konokoâti itúkeovo kaná'uti emo'úti ne keyúhoino po'ínuhiko îti, vo'oku uti póhutipone kuteâti koeku koxe'úti ya ikéneke Jesus tuti îti.

26 Enepo áva ímeikivoku, hako pehukóvo vo'ókuke. Hako herú kixe káxe íme'ixivo, itea aká'ikaneye keúnakapa iséneu.

27 Hákomaka perexôa ne Ndeâpu ápeyea vekínopiku.

28 Enepone xâne yómotinovo oméxea, hákone omêxo. Konokoâti ko'ítukeyea, iko'ítukexoati ne vô'u ya únatike itukéti, motovâti ápeyea huvó'oxope po'ínuhiko xâne apêti nókone.

29 Hako keyûho váhere emo'úti. Ópoehane únatinoe emo'úti yokóyuho, maka ukápanane po'ínuhiko xâne ikéneke Vúnae vo'ókuke, itepónitimo nókone kámea. Yane yominoâtimo únati koêku ne kamópitihiko.

30 Hako keikáxu'iki okóvo ne Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti, enepone hoénaxeopike Itukó'oviti itíkivo xanéna yaneko káxe koíteovovikumo ya uhá koeti vahérévokoti yara kúveu mêm.

31 Hako yunakôa iséneuke ne koêkuti kotivépiti. Kiríkapa nê'e, xaneâti ne húketi ímeinevo yoko kotú'iyea itíne. Kúteanemaka koêku ne yoríxikoko yoko ihékikoko, koane uhá koeti váhere itikeino po'ínuhiko xâne.

32 Itíkapunoe itípakinovokokoti koane koseánakokoti. Hákomaka iméheixoa iséneuke ne ítukeinopi po'i xâne kotivépiti, itea kutí íxea ákoti ítuke kotivépiti, kuteâtimaka kixópiku Itukó'oviti enepo kotuyôpo pehúnevo vo'oku ivókinovovi Kristu.

5

Kixoku itúkeovo ne xâne hokoti Jesus

¹ Hékaikopo kixoku itúkeovo ne Itukó'oviti vo'oku itínoe xe'éxapone ákoti omotóva okóvo Itukó'oviti.

² Enepone kixeku itíkivo, konokoâti ími ya ákoyea omótovokoko yokóvo, kuteâtimaka ákoyea

omótovopinoe okóvo Kristu yaneko ivokínovovi, enepo itukópovo ikó'iparaxokonoke Itukó'oviti, ésa'i itúyoepa pahunévoti. Yoko ínixeá Itukó'oviti unako koêku neko ítuke.

³ Kene ne ákoyea sayá'ikapeapa xâne ne úhepune mûyo vo'oku ixómoyea kaha'a sêno, koáne ne ikópiti'ikeovo ítúkoti po'i váhere koekúti kuteâti ákoyea asása'i, koáne ne ixómoyea íyokovo ítukevo po'ínuhiko xâne, ako yusíka ápeyea kixeku ítíkivo kuteâti nê'e, vo'oku ítínoe kasása'iupo Itukó'oviti yoko motókea sasá'iyea kixeku ítíkivo vo'ókuke.

⁴ Hako keyûho emo'úti ákoti aunáti. Hákomaka keyûho kuteâti yuho xâne ákoti isóneu. Koáne ya ikémohixi po'ínuhiko xâne, hákomaka kitêa ne xâne ákoti téyapana enepo koyûho, vo'oku ako itópoinovike koekútihiko kuteâti. Itea hara konokóvo víkoro'ixeovo xoko Itukó'oviti.

⁵ Koati konokoâti yéxi râ'a: Ákomo ápahuina xâne urúkopovoti natíxokuke Kristu xoko Itukó'oviti vanúkeke koeku ítúkeovo xâne ákoti saya'ikapeapa ne úhepune mûyo vo'oku ixómoyea kaha'a sêno, itukovo xâne koesáyu'ixopovoti, ítúkoti po'ínuhiko koekúti kuteâti ákoyea asása'i. Kúteanemaka koêku ne xâne poe'aínoti isóneu po'ínuhiko xâne vo'oku íyokeovo ítukevo. Vo'oku enepone xâne koetíneye, hane hóko po'ínuhiko koekúti íyoevo, kene haina hokoti Itukó'oviti.

⁶ Hákonoe sikêa ápeyea aupú'ikopiti enepo áva xâne koyuhoâti ákoyea ákoeneye. Koati vo'oku koekúti kuteâti ipíhopoinoakemo Itukó'oviti ne xâne koetíneye kixoku ítúkeovo, enepohikone ákoti itukâ ne páhoenovi Itukó'oviti.

⁷ Hákoikopo kitipásea ne xâne kuteâti nê'e.

8 Yoko mekúke, koati itínoe xâne ovóheixoti hahákutike. Itea kó'oyene koeku hekópi Vúnae, uhapú'itike yóponenoe. Yusikóneikopo iyúseyea itíkivo xâne ovóheixoti uhapú'itike vo'oku kixeku itíkivo.

9 Vo'oku enepone óvoheixea uhapú'itike, hara pôreupo itúkeovo itípakovoti ne xâne koane ponóvoti kixoku itúkeovo, koane ákoti semekékexa.

10 Yapásika yéxi itíki koekúti ínixonone Vúnae unátiyea.

11 Hákonoe kitipásehiko ne xâne ovóheixoti hahákutike, vo'oku ako únati pôreupo ne kixoku itúkeovohiko. Itea itíne kauhápu'ikina itúkeovo pahukóvotihiko.

12 Vo'oku enepone kixoku itúkeovo xanéhiko ovoti hahákutike, yupíhovo váherexea. Póhutine koyúhoyea úti koêku, teínoa úti.

13 Itea uhá koeti koekúti enepo kouhápu'ikokono, iyúseo itukóvotiye vo'oku uhá koeti kouhápu'iuti, í'yuse kóye.

14 Énomone kó'ino ne kixonéti koêti: “Iyíkapu itínoe kutí koeti imókoti. Yexépukapi xapákuke ne xâne kutí koeti ivokóvoti, enepohikone evókovoti ya váherevoko, itínoe xâne kutipasí koâti, yane kouhápu'ikopopitinoemo Kristu” kôe.

15 Yokóhiyanaikopo kixeku itíkivo. Hako ikítipasikovo xâne ákoti isóneu, itea itíkapu ko'isóneuti.

16 Konókotimaka yéxi kixeku iké'itukexi kexéna, vo'oku enepora káxehiko símokune úti, koati ápepe váherehiko koekúti.

17 Hákoikopo itikovo xâne ákoti isóneu, itea yapásika yéxi ahá'inopi Itukó'oviti.

18 Hako sikovó kêa itúkeovo xúnati ekâti exô kêku, vo'oku poéhane váhere koekúti omíno xâne nê'e. Itea kirí'akapu Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti, motovâti itúkeovo énomone exô kêku.

19 Kéxunakaka ya keyúhoinokoko sâramuhiko. Iméka'ikamaka Vúnae ya akenéti kahaná'ikeati îha, koane imékapumaka po'ínuhiko akenéti koyúhoti kixóvoku Vúnae.

20 Itíkapu xâne ixómoti ikoró'ixinovo Itukó'oviti, Ha'a ûti, ya iháke Vúnae Jesus Kristu. Énomone yákoeneye ya uhá koeti koekúti.

21 Hako kepayásokinovokoko, itea usó yákoyenoe itíki ínixone po'ínu ûti unátíyeya, vo'oku itíkivo xâne teyoti Kristu.

Ahá'inoa Kristu kó'yeya ne xâne komuxónekokoti

22 Ako yusíka kapáyasokinovo îma ne senóhiko. Konokoâti téyeya. Yane akoéneye, koati exókovotihiko téyeamaka Kristu.

23 Vo'oku koati tuti sêno ne îma, kuteâtimaka koeku itúkeovo tuti uhá koeti ûti ne Kristu, uti kutipoâti, uti póhutipone ikéneke kuteâti koêku koxe'ûti. Énomone koéneye ûti koeku kotútiyeya uti Kristu, enepone koitóvoviti ya pahúnevo ûti.

24 Kuteâti koeku itúkeovo Kristu exô koeku ûti, uti kutipoâti, uti ho'uxínovati ne ítuke, énomonemaka kónoko kó'iyeaneye ne sêno xoko îma ya uhá koeti koekúti.

25 Kene itínoe koyénoti, hákonoe motovâ yokóvo ne yîno. Hane ákoeneye, kuteâti kíxoaku Kristu ákoyea omótova okóvo ne kutipoâti, enepohikone uhá koeti ho'uxínovati ne ítuke, koeku ivókinova.

26 Kixínovikeneye, uti kutipoâti, motovâti vitúkeovo haxakínovati ne ítuke, uti kasása'iupone koane ahiúti ya iháke vo'oku sasá'iti emó'u.

27 Kixínovikenemakaye, motovâti vitúkeovo êno hána'iti ihayú'iuti ákoti visáyunevo nonékuke, ákotimaka koêkuti ovó'oviku, itukovo po'inu koekúti kuteâti, motovâti vitúkeovo koati sasá'iti, koane ákotimaka ovó'oviku kopití'iti nonékuke.

28 Kene ne koyénoti, kúteanemaka koêku kónokea ákoyea omótovo okovo yêno. Kuteâti kixópovoku ákoyea kamáxatikapapu nê'e, énomonemaka kónoko kíxaneyeye ne yêno. Vo'oku enepone hóyeno kixotíneye yêno, koati ákotimaka kamaxátikapapu.

29 Ako ápahuina xâne puvopóvoti. Ako kalíhuina, itea kátarakopovo, kuteâtimaka kixoaku Kristu ne kutipoâti, enepohikone uhá koeti ho'uxínovati ne ítuke.

30 Vo'oku uti kutí koeti muyo Kristu koeku itúkeovo énomone kotúti úti.

31 Yoko hara kutí'inoke kuríkoti há'a yoko êno ne koyénoti, komúxoneyea yêno. Yanê'e, koati póhutipone ne pi'âti.

32 Enepora poéhapeane ne pi'âti, koati hána'iti isoneúti ovâti ákoti itopónoati éxea koêku. Yoko hara ngíxo itúkeovo póhutipone xoko Kristu ne kutipoâti, enepone heú koeti ho'uxínovati ne ítuke.

33 Yoko ítínoemaka kixo. Hákoikopo motovâ yokóvo ne yíno, póhutinoe íti. Kuteâti kixépvoku ákoyea kemáxatikapapu, énomonemaka íxaneyeye ne yíno. Kene ne ko'ímati, konókotimaka téyeya îma.

6

Nókone kó'iyea ne kalivôno koane há'a yoko êno

¹ Yakútiponoe yá'a yoko mémaina, itínoe kalivôno, koeku itíkivo kutípoti Vúnae Jesus, vo'oku koati ponóvoti ké'iyineye.

² “Tíya ne yá'a yoko mémaina.” Vo'oku xapákuke neko yehí koeti páhoenovi Itukó'oviti vitúkea emó'uke, koati énomone ne inúxoti páhoenovi, koyúhoti vikó'iparaxeekonomo vitukâ.

³ Énomone ra koêti: “Maka aúnatine kêku, epó'oxo maka á'umone yóvi yara kúveu mêum” koêti.

⁴ Kene itínoe koxe'éxati, hákomaka imeíkoa ne xi'íxaxapa enepo seya'íka. Itea yenéka, seya'íkoati, koane yexókoati nókone kó'iyea kuteâti íhikaxovike Vúnae.

Nókone kó'iyea ne ahinoêti koáne ne pahukoâti

⁵ Kene itínoe ahinoêti, itika uhá koeti páhoenopi itíki ne pétarauxa, koane tíya, pikeâti ákoyea opónovo ne ítike. Hako itukohí kixe ke'ítukeyi, itea kényusea. Enepo akoéneye, koati yexókovoti itúkeovo Kristu ke'ítukeino.

⁶ Hákomaka poehâne kényuseyi ke'ítukeyi koeku komomó kíxoixeopi pétarauxa, keha'âti iháyu'ikeopi, itea heru'ó íxea yomíxone itíki ne ítike kuteâti ahá'inopi Itukó'oviti vo'oku itíkivo ovoxe Kristu.

⁷ Hako mitatahí kê ke'ítukeyi, itea itíka ya unákoke iséneu, yexókovoti itúkeovo Vúnae peníno ke'ítukeyi, kene haina pohúneti ke'itúkeinoti xâne.

⁸ Ákoeneye ítike, yexoâtimaka ápeyemo námoepo póhutihiko xâne itúkoti únati, káyukopinoakemo Itukó'oviti, yusíkoti ápeyema pahukoâti ko'ítukeyea, áko'o áko'oyea.

⁹ Keánenoe, itínoe apêti ahínoe, konókoti péni kixeaku ne yahínoe. Hako vaheréxinoa yíúho

keha'aînoati píkeopi, vo'oku yéxi ápeyeamaka Yúnae vanúkeke, Únaemaka ne yahínoe. Yoko kitíkokonenoe nonékuke.

Sa'íkevake úti ne Ndeâpu

¹⁰ Tumúneke únzexea ra yúndoe, anéyeiko po'i injíko'okopikeno. Itúkapu Vúnae yoko hána'iti xunáko koxunákopinoe.

¹¹ Iké'itukexa ne uhá koeti xunakóti, enepone kutí koeti ikó'itukeu húndaru yóno xapa isukókoti, pónepi Itukó'oviti se'íkivoa ne Ndeâpu, motovâti títiu kéyeyi ákoti ikarákapi nê'e ya koêkuti mani veínopike ya éxeako.

¹² Vo'oku enepora kóxuna'ixeovo úti sa'íkeova úti ne okopó'oviti, haina xâne apêti mûyo kuteâti úti vokópo, itea koati vokópoti xunakóti ákoti vinixâ, enepone xunako koati payásotihiko ndémoniu, ovóxehiko Ndeâpu, yoko uhá koeti po'ínuhiko ovóxe koêkuti pahúkoku, enepohikone pahukoâti ne xanéhiko yara kúveu mêum ovóheixoti hahákutike. Énomonemaka ne xunako ákoti yumaxápu ndémoniuhiko ovóheixoti ya híyeu vanúke itúkoti uhá koeti kó'iyevoku váhere koekúti.

¹³ Iké'itukexaikopo ne uhá koeti pónepike Itukó'oviti, enepone kutí koeti ípovo húndaru, sa'íkovope yóno xapa isukókoti, maka usó ákoe ne se'íkovope enepo simâpu káxehiko kurí'uxeovokuxomo váhere kixovókuti. Enepomo iteáne se'íkivoa uhá koêti ne xunako Ndeâpu okópeopike, títiu keyêtimo, koane ákomo itoti íkorokeopi.

¹⁴ Kéxunakapuikopo yane kaná'uti kixovókuti kitípone, enepone kotió'ikopiti kuteâti koeku hó'e

húndaru kótiu'ikea uhá koeti po'i ípovo. Yíxapumaka péni kixeku itíkivo, vo'oku énomone kutí kôe sa'íkovope húndaru ípíhone xa'ákuke.

15 Kene kuteâti koeku hapátuna húndaru kóxuhevekea, kéxuhevkapumaka yane itíkivo usó koyêti koyúhopoinoa xâne ne inámati ihíkavoti koyúhoti koeku Kristu, enepone ominoâti unako koêku ikéneke Itukó'oviti.

16 Enepone kívivo Itukó'oviti, itíkamaka se'íkovope, enepone kutí koeti pé'uti haváva, ómo'ixone húndaru, topíkope xuméxeake anáne, maka se'íkapane ne uhá koeti koímaiti veínopike Ndeâpu, enepone kutí koeti koâti koímaiti xuméxeopike nê'e.

17 Kene ne koíteovopi Kristu ya pehúnevo, kutí íxea xovo'i húndaru, kéhiyanape tiûti, motovâti ákoyea vekínopiku Ndeâpu koésayu'ixea iséneu. Kene ne emo'u Itukó'oviti, enepone ikó'itukeu Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti isóneuke xâne, itíkamaka ke'ítukepe, enepone kutí koeti hána'iti pirítauna húndaru.

18 Énomone yákoeneye, koêkumaka yómi xoko Itukó'oviti ya orásaum ne uhá koeti koekúti, yepemoâti huvó'oxeopi. Ya uhá koeti kéyeku, itika orásaum ya xunákoke Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti. Hako kutí kê xâne imokoo koyêti, itea itíkapu iyukóvoti isóneu, ákotimaka imaxovó ixêa itíkinoá orásaum ne uhá koeti kasása'iupo Itukó'oviti.

19 Yépeminanumaka Itukó'oviti, maka enepo ongoyúhoyea emó'u xapa xâne, ongóyuhoane ákoti mbíkone, koane omótovanemaka ngoúhupu'ikinoá xanéhiko ne ihíkavoti âvoti iyusêa mekúke, kouhápu'ikovotine kó'oyene yane inámati ihíkavoti

koyúhoti koeku Jesus.

²⁰ Yoko énomone pahúkinonu Itukó'oviti ngoyúhoyea xapa xâne ne Jesus, upánini itúkovo ika'ákovokutike óvom kó'oyene. Itíkinanunoe orásaum maka ongóyuhokane ne emo'u Itukó'oviti ákoti mbíkone kuteâti nóngone indúkea.

Ítuke Tíkiku yoko íkopovope Poûlu yútoeke

²¹ Haramo koyuhó'inopinoe uhá koeti ngóyeku koane índuke, Tíkiku, enepone po'inu úti xoko Jesus ákoti omótova ongóvo. Yoko koati kuvovóneti nê'e yuixóvoti ko'ítukeino Vúnae.

²² Mbahúkoa xepákukenoe itúkopoinopi yeyékou maka yéxane kóyeku úti yâye, epó'oxo maka aúhepene iséneu koeku yéxi kóyeku úti.

²³ Itúkapu úhepetike isoneúti ukeâti xoko Itukó'oviti yóvoheixonoe, itínoe po'inu úti xoko Vúnae. Koane itúkapu ákoyeake omótovokoko yokóvo ukeâti xoko Itukó'oviti, Ha'a úti, yoko Vúnae Jesus Kristu yóvoheixomaka, koêkumaka kívivo Vúnae.

²⁴ Itúkapumaka hána'itike seánakovi Itukó'oviti óvoheixo ne uhá koeti xâne ikaná'uxoati ne ákoyea omótovo okóvo Vúnae Jesus Kristu.

Hunókokune.

Emo'u Itukó'oviti
New Testament in Terêna (BR:ter:Terêna)

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Terêna

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Terêna [ter], Brazil

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Terêna

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022

9434667b-9ee2-59e4-93dc-3a75fa6b3851